

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi póli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 26. novembra 1890.

Obseg: Ročni mlin za fino moko. — Krompirjev sovražnik in sredstvo zoper njega. — Sadne stiskalnice. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ročni mlin za fino moko.

Po mnogih krajih dajo doma pridelano žito mleti v domačih mlinih. S tem so pa marsikje združene neprilike, bodisi, da ne prideš v malinu na vrsto, ali pa da malin iz enega

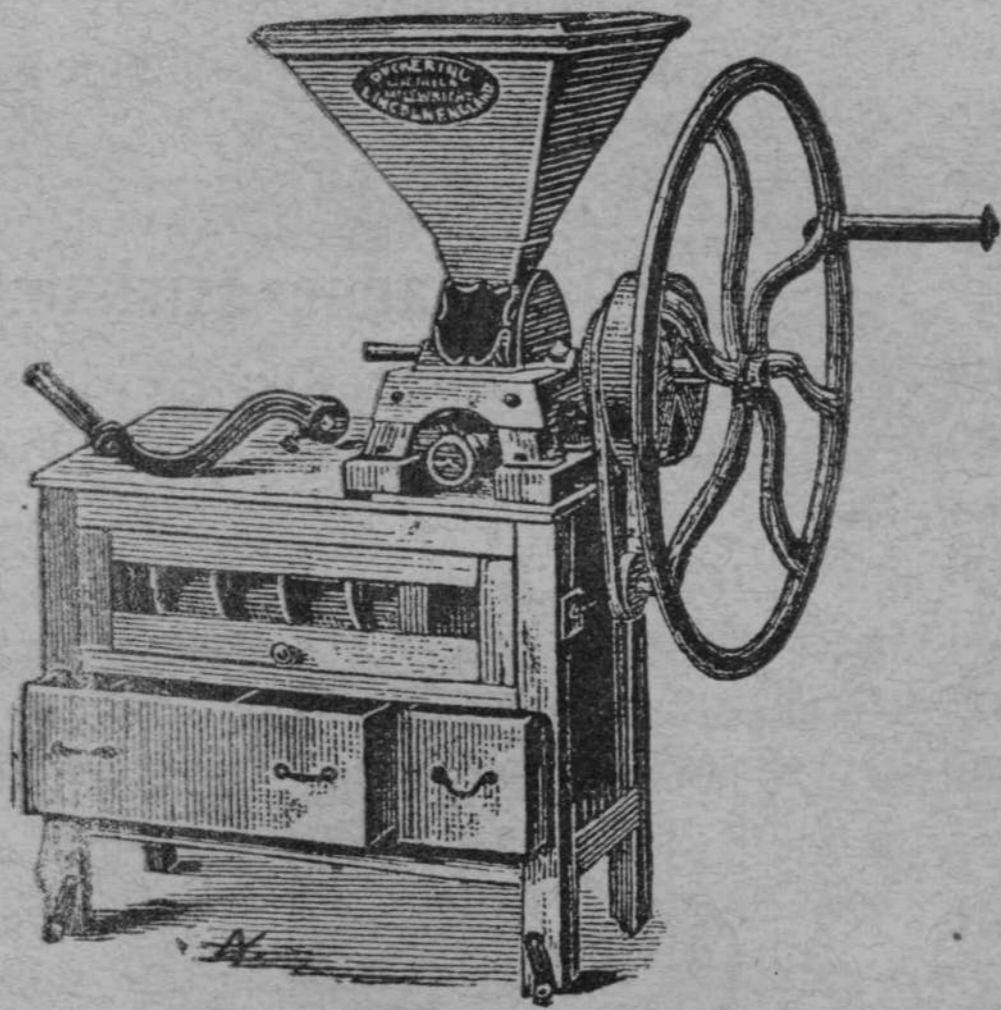
ali drugega vzroka ne melje. Letos je tako nepriliko marsikedo zelo občutil, ker je suša posušila skoraj vse manjše vode in so malini po več tednov, celo mesecev stali. Tem neprilikam da se odpomoči z ročnimi mlini, ki jih je lahko povsod postaviti, zamzemajo malo prostora in se

dado z roko goniti. Ker mnogo čitateljev našega lista tak mlin gotovo zanima, namenili smo se pisati o njem. Podoba 1. kaže angleški ročni mlin za fino moko. Ta mlin ne melje s kameni, ampak z valjarji ter tudi deli moko v več vrst. Žito, ki gre enkrat skozi malin, zmelje se v dve vrsti moke ter v otrobi. Moko razdeljuje po kakovosti fino žično sito, ki je podobno valjarju in v katerem se sučejo posebne ščeti. Otrobi imajo v sebi seveda še veliko moke, a daš jih lahko drugič v

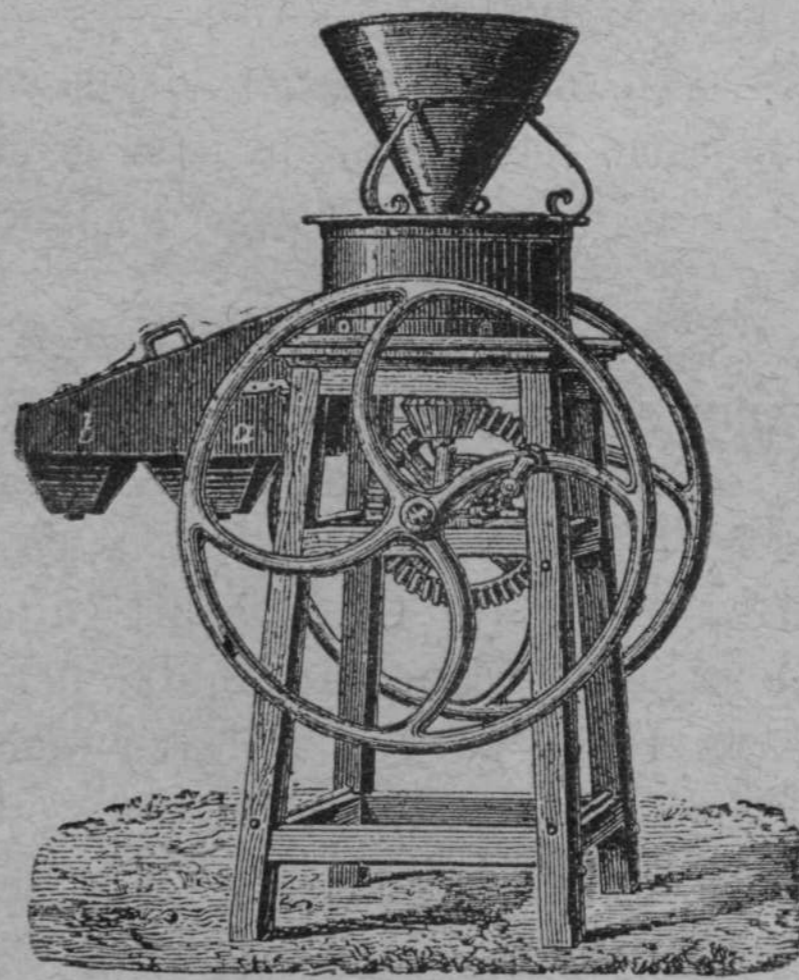
malin ter tako dobiš iz njih še ostalo moko, kolikor seveda ta stroj sploh pripusča. Imeli smo priliko videti izdelke tega malina in čudili smo se, koliko se da ž njim doseči. Moka prve vrste je prav fina in zadošča vsem potrebam navadnega kmetskega posestnika. Moka druge vrste je podobna običajni turščični moki, kakeršno izdelujejo naši navadni mlini brez sita. Otrobi so pa

seveda precej grobi, a če se denejo drugič v mlin, doseže se prav dober uspeh. Tak mlin gonita dve osebi prav lahko. Za kraje, katerim primanjkuje vode, so toraj taki mlini vsega priporočila vredni, koder pa rabijo kmetovalci za dom le turščično in ajdovo moko, tam pa namestujejo popol-

noma navadne maline ob vodi. Tak malin melje na dan 150 do 250 litrov ter stoji 200 do 260 gld. Prodaja jih Ig. Heller na Dunaji po 200 do 260 gld. Kdor pa naroči malin po kmetijski družbi naši, dobi ga za petino ceneje. Ravno ta tvrdka prodaja tudi ročne mline s kameni, kakeršnega kaže podoba 2. Tak mlin stoji le 150 gld., oziroma eno petino manj, a je rabe, n kakor nam je zatrjeval gospod Heller, le za izdelovanje grobe moke ali pa turščične moke, za žgance ali polento.

Podoba 1.

Podoba 2

Ako se kedo zanima za take maline, obrne naj se do gosp. Hellerja na Dunaji, da mu postreže z uzorci moke, kakeršno meljejo taki malini.

Krompirjev sovražnik in sredstvo zoper njega.

Pod tem naslovom objavil sem članek v 37. in 38. številki „Novic“.*) Prebirajoč zadnje številke, videl sem, da so se nekateri uže letos zanimali za krompirjevo škropljenje in da so povpraševali po množini za škropljenje potrebne tekočine. Ker v omenjenem članku tega nisem povedal, navedem naj tukaj še nekatere podatke o tem predmetu.

Ker so škropilnice različne, ker je krompir gosto ali redko vsajen, ker zraste bolj velik ali majhen in ker delavec lahko hitreje ali počasneje hodi, menjava se tudi množina potrebne tekočine zelo in se v obče ne da določiti. Prav lahko pa je določiti za posamezne slučaje škropilnice in določeno delo. Vendar navedem za primer 3,5—4 $\mathcal{H}_a$ na 1 $\mathcal{H}_a$ za enkratno škropljenje. Seveda je treba paziti, da se krompir ne poškropi niti preveč niti premalo; prvo bi bilo potrata, drugo premalo uspešno.

Da pokažem, kolik uspeh so dosegli z dosedanjimi poskusi, hočem navesti primer, katerega sem omenil že v zadnji razpravi. — Na kmetijski šoli „Rütli“ pridelali so dobrega krompirja na 20 m^2 na škropljenem delu 55 h/g , na neškropljenem delu 33,5 h/g , ali na 1 $\mathcal{H}_a$ na škropljenem delu 275 q , na neškropljenem delu 167,5 q , toraj na 1 $\mathcal{H}_a$ škropljene njive 107,5 q več, nego na neškropljenem delu. — Ako hočemo zvedeti uspeh škropljenja, preračunati moramo stroške, koje nam je škropljenje provzročilo, in pa vrednost večega pridelka na škropljenem delu.

Vzemimo za ta račun vsaj približno pravilne (raje previsoke, nego prenizke) številke. Recimo, da škropimo trikrat: z 2%, 3% in 4% razstopino, da porabimo za vsako škropljenje 4 $\mathcal{H}_a$ tekočine na 1 $\mathcal{H}_a$ in da poškropi en delavec cel dan samo $\frac{1}{2}$ $\mathcal{H}_a$. Cena modri galici naj bo 31 kr. za 1 h/g , kakor jo dobe družabniki pri kmetijski družbi, apnu pa 1 gld. za 1 q . Delavcu določimo 50 kr. dnine. Porabimo pa:

pri 1. škropljenji	8 h/g modre galice in	8 h/g apna,
„ 2. „	12 „ „ „	12 „ „
„ 3. „	12 „ „ „	12 „ „
skup .	32 h/g „ „	32 h/g „
32 h/g modre galice po 31 kr. velja . . .	9 gld. 92 kr.	
32 „ apna po 1 kr. velja	— „ 32 „	
6 dnin po 50 kr.	3 „ — „	
obrabljenje in obrestovanje škropilnice,		
če se rabi samo na 1 $\mathcal{H}_a$, 10% od 20 gld.	2 „ — „	
škropljenja skupni stroški	15 gld. 24 kr.	

*) Tiskovno pomoto „phytophthora“ popravi naj blagovoljno vsak sam v „phytophthora“.

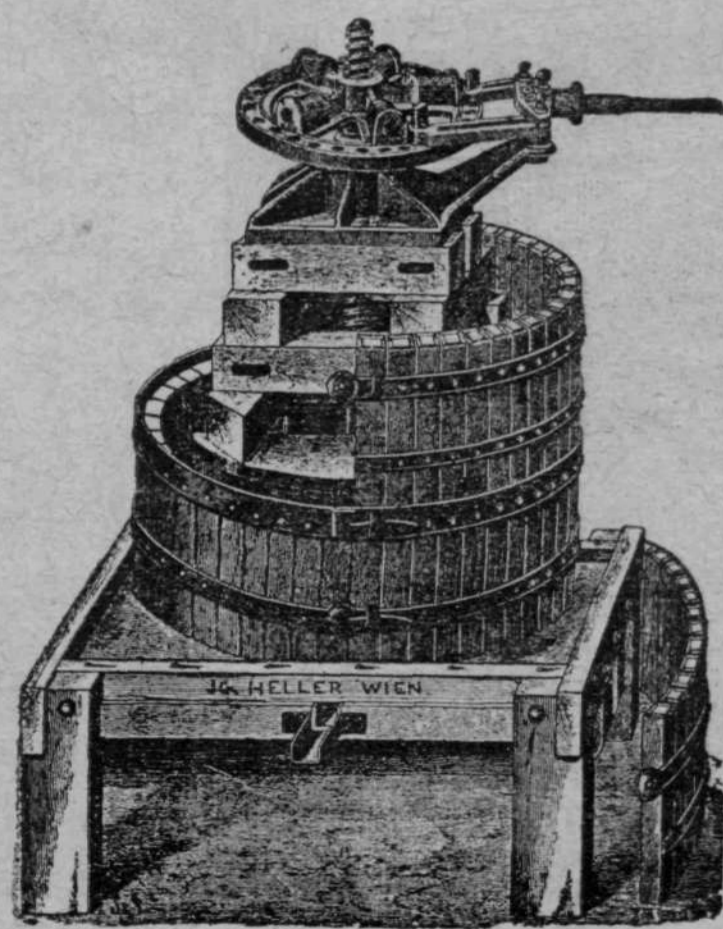
Veči pridelek na škropljenem delu znaša 107,5 q . Ako ga računimo po 2 gld. 30 kr. novi stot, vreden je večji pridelek 247 25 kr. To pa ni vedno čisti dobiček, kajti krompirjev plesen (peronospora infastans) odškoduje pridelek včasih tako zelo, da se stroški za obdelovanje nikakor ne izplačajo. Škropljenje toraj kmetovalca v gotovih slučajih lahko reši neuspešnega dela ali celo izgube. Vsakakor kaže račun, da se škropljenje v letih, ko se krompirjev plesen močno širi, izborna ponaša. Račun izvel sem tudi zato, da bi se odločil kak napreden kmetovalec za enake poskuse. Saj ni mnogo več dela, če se že sploh odloči za škropljenje. Odloči naj enake dele ter naj jih obdela in obsadi popolnoma, enako. Enega naj ne škropi nič, drugega popolnoma, ali če se odloči za več delov, škropi naj na pr. tudi enkrat, dvakrat in trikrat (kolikor delov ima). Na zadnje pa naj izkoplje na vsakem delu posebe krompir in naj ga stehta. Uspehe pa naj blagovoljno naznani uredništvo tega lista, da jih zvedo tudi drugi kmetovalci. Objavi naj na pr. to le:

- 1.) Koliko delov je odločil za poskuse?
- 2.) Kako velik je bil vsak tak del?
- 3.) Kolikrat je škropil ta ali on del?
- 4.) Kdaj je škropil?
- 5.) S kakšno tekočino je škropil, oziroma koliko je pri vsakem škropljenju razstopil na 1 $\mathcal{H}_a$ vode modre galice in koliko pridelal apna?
- 6.) Koliko tekočine je porabil pri vsakem škropljenju na vsakem delu?
- 7.) Kako je vplivalo posamezno in skupno škropljenje na krompirjevec (zelišče)?
- 8.) Kako je vplivalo škropljenje na pridelek (gomolje)?

F. Š.

Sadne stiskalnice.

V predzadnji številki „Novic“ smo pisali o koristi sadnega mošta v obče ter o sadnih mlinih posebe. Danes

Podoba 2.

smo se namenili govoriti o sadnih stiskalnicah. Sadne stiskalnice so ene in tiste kakor vinske, kajti delo opravljajo eno in tisto. Naše domače stiskalnice so vsakemu znane, največa njih prednost je njih nizka cena. Imajo pa dosti napak, med katerimi so poglavitejšje, da delajo počasi, potrebujejo velikega prostora in da največkrat tudi premalo iztiskajo. Dandanes izdelujejo po tovarnah razne stiskalnice za sadje in grozdje, ki so si pa v obče zelo podobne. Razločka med posameznimi je malo, eno se bolj